

ІНТЕГРАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ У ВИВЧЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

Б.Г. Нагорний, доктор соціологічних наук, професор

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля,
кафедра соціології,
м. Северодонецьк

Сучасний стан розвитку суспільства (як на глобальному рівні, так і на рівні спільнот окремих країн) характеризується високим рівнем невизначеності, накопиченням постійних суперечливих змін, новими проявами соціальних нерівностей. Нажаль, як представники різних соціальних груп, зокрема нашої країни, так і представники різних рівней української вертикалі не завжди мають змогу своєчасно оцінити (з метою подальшого практичного використання) обсяг соціальної інформації, яку надають фахівці. Мова йде насамперед про регулярну інформацію, яку надають провідні соціологічні центри. Для прикладу зараз нагадаємо тільки окремі роботи Інституту соціології НАН України [1,2], у яких аналізуються такі віртуальні показники суспільства, як соціокультурний потенціал інноваційного розвитку, динаміка показників стану здоров'я, цінності і типи ціннісної ідентифікації, очікування і реалії протестної поведінки, використання соціального капіталу, власність і ставлення до неї українців, зовнішньополітичні орієнтації населення та інші.

Багато років тому у кількох психологічних роботах була сформульована теза про те, що один з із парадоксів сучасного людства – це надмір інформації при одночасному її дефіциті. Вирішення цього парадоксу, на наш погляд, полягає у двох напрямках: 1) розробка комплексних соціальних показників (приклад – індекс соціального самопочуття, розроблений Є.І. Головахою і Н.В. Паніною [3]); 2) максимально можливе врахування появи несподіваних явищ, які Талєб назвав «чорними лебідями» [4].

Щодо показників вивчення ефективності учбового процесу у вищому навчальному закладі (як одному з важливих соціальних процесів у суспільстві), то необхідно зосередитись на системі показників, що свідчать про адаптованість студентів у групі, на факультеті, взагалі у студентському середовищі. Тут важливу роль відіграє співвідношення особистих і групових цінностей, значення референтної групи для студента, рівень задоволеності навчальним закладом, факультетом, групою, в якій студент навчається, відносинами між викладачами і студентами.

За останні роки для оцінки ефективності учбового процесу все частіше використовують показники інноваційного потенціалу, креативні якості як студентів, так і викладачів. Певний інтерес викликала публікація першого рейтингу країн світу за показниками креативності Global Creativity Index вченими Martin Prosperity Institute. Задля оцінки креативності було обрано 3 показника: Технології (інвестиції в інновації, розробки і технологічний рівень), Таланти (рівень освіти, оцінка креативного класу) і Толерантність (расова та релігійна толерантність). Так, у 2015 році у список перших лідерів рейтингу увійшли Австралія (0,97), США (0,95), Нова Зеландія (0,949) та Канада (0,92). Україна зайняла 45 місце з індексом 0,518 [5].

Література

1. Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / [за ред. д.ек.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги]. - К: Інститут соціології НАН України, 2013. - 566 с.
2. Петрушина Т.В. Социально-экономическое поведение населения Украины в условиях институциональных перемен / Т.В. Петрушина // Україна: аспекти праці. - 2009. - № 3. - С. 51. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2009_3_12
3. Головаха Е.И. Интегральный индекс социального самочувствия (ИИСС): конструирование и применение социологического теста в массовых опросах / Е.И. Головаха, Н.В. Панина. - К.: Стилос, 1997. – 63 с.
4. Талев Н.Н. Чёрный лебедь. Под знаком непредсказуемости / Н.Н. Талев. - М.: Изд-во "Колибри", 2009. - 528 с.
5. Самые креативные страны мира [Електронний ресурс] // Im-journal.com : [сайт]. – 2015. – Режим доступу: <http://im-journal.com/2015/10/samye-kreativnye-strany-mira>